

БЮДЖЕТУВАННЯ: ЙОГО СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Поверляк Т.І., к.е.н., в.о.доцента,
Львівський національний аграрний університет*

Будь-який стан економіки закладає певні принципи управління суб'єктами господарювання, орієнтовані на умови, які диктує власне цей стан економіки.

Якщо розглядати бюджетування як елемент управління підприємства, то в залежності від стану економіки, сам процес бюджетування відрізнятиметься за різними ознаками. Тому, варто зазначити, що для нестабільної економіки України зараз процес бюджетування для підприємств є не просто елементом менеджменту, а важливим інструментом контролю та індикатором ринкової привабливості.

Теоретичні аспекти бюджетування розкривають суть цього процесу з різних сторін:

- бюджетування – це планування доходів і витрат підприємства;
- бюджетування виступає інструментом системи планування, представлений у формі сукупності бюджетів та включає вартісне вираження цілей торговельного підприємства [2];
- бюджетування – це процес колективний, який дає змогу погодити діяльність підрозділів усередині підприємства і підпорядкувати її загальній стратегічній меті [3];
- бюджетування – це технологія складання та оцінки виконання фінансових планів [1] тощо.

З вище поданих трактувань можна чітко визначити функції, що покладені на бюджетування: визначення цілей, облік і аналіз, контроль і мотивація (рис.1).

Визначення цілей – функція, що з одного боку є передумовою процесу бюджетування, а з іншого – його наслідком.

Як передумова бюджетування, визначення цілей відбувається тоді, коли керівні органи підприємства розробили або змінили

стратегію підприємства, і для досягнення нових цілей необхідною є умова складання нового бюджету функціонування підприємства.

Як наслідком бюджетування, визначення цілей відбувається тоді, коли менеджмент на підприємстві здійснюється на основі тих ресурсів, які вже є, тобто сформовані в ринкових умовах.

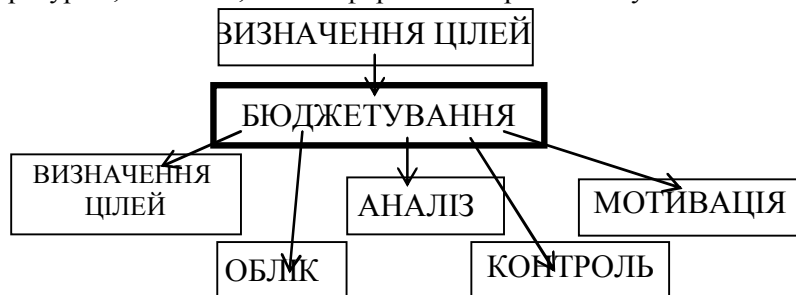

Рис.1. Функції бюджетування

Визначення цілей підприємства перед складанням бюджету, вважаємо, вказує на таку ознаку менеджменту як ефективність. Тому що, як правило, далекоглядні цілі формуються першими, а бюджети для їх досягнення – вже потім. Відповідно до визначених цілей бюджет може включати елементи економії, превентивні заходи тощо. Проте, й неефективним менеджмент не є тоді, коли цілі формуються вже після визначення бюджету на їх втілення. Знову ж таки, досягнення намічених цілей з обмеженим бюджетом є можливим лише за умов грамотного управління ресурсами.

Тому бюджетування – це не тільки процес складання бюджету, це індивідуальний план досягнення конкретних цілей підприємства.

Повертаючись до функцій, що покладені на бюджетування, облік є однією із найважливіших функцій, за допомогою якої здійснюється інформативність менеджменту про вхідні і вихідні грошові потоки, зміни фінансових і економічних показників тощо.

Функція аналізу полягає у визначенні позитивних або негативних тенденцій у функціонуванні підприємства за даними обліку.

Контроль, що виконує бюджетування – це по суті дотримання тих обмежень витрат, які закладені в бюджеті. Контроль за

виконанням бюджету необхідний не тільки для визначення «понадлімітів», а й для оперативного реагування з метою коригування витрат та усунення або зменшення непередбачуваних витрат.

Функція мотивації стосується не тільки процесу бюджетування у питаннях дотримання чи відхилення від бюджету у процесі існування, а й у питаннях інвестування.

Грамотно складений бюджет, його виконання, а з іншого боку, ефективний менеджмент та уникнення негативного впливу чинників економіки мотивують інвесторів, оскільки є для них ознаками впевненості та надійності.

Таким чином, бюджетування – це процес управління підприємством, що включає визначення пріоритетних напрямів розвитку; елемент ефективного менеджменту, що втілюється за допомогою обліку доходів і витрат підприємства в цілому, а також його структурних підрозділів, аналізу вхідних і вихідних грошових потоків, з метою контролю та уникнення втрат, зниження показників економічної і фінансової стабільності та стійкості, оперативного реагування на зміни цих показників, та мотивацією щодо економічного процвітання суб'єкта господарювання.

Отже, складання бюджетів та ефект від їх використання і дотримання виправдовує цей трудомісткий процес. Вважаємо, бюджетування, певною мірою, є необхідною умовою процвітання підприємства.

Література: 1. Безверхня Ю.В. Бюджетування як метод управлінського обліку та його відображення у звітності / Ю.В. Безверхня // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(1). – С. 57-62. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9(1)_10). 2. Медвідь Л. Роль бюджетування в управлінні торговельним підприємством / Л. Медвідь, Д. Харинович-Яворська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_2_2014_11_25/rol_bjudzhetuvannja_v_upravlinni_torgovelnim_pidpriemstvov/68-1-0-1113. 3. Стремедловська Ю. Принцип бюджетування підприємства / Ю. Стремедловська, А. Польова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1013>.